

Úvod do studia historie

(AHS110001)

AR 2024/2025

pondělí 15:45–17:25, místnost č. 205 (hlavní budova FFUK)

Vyučující: PhDr. Jaroslava Hausenblasová, Ph.D. – Mgr. Jaroslav Svátek, PhD.

Cílem kursu je seznámit studenty se základy historikovy práce. Posluchač se dozví, co jsou to historické prameny, jak lze s nimi kriticky pracovat a jak je interpretovat. Nedílnou součástí náplně předmětu je seznámení se s institucemi poskytujícími zázemí práce historika, zejména s knihovnami a archivy, a to částečně formou exkursí. Studenti se též budou učit, jak odlišit jednotlivé žánry historických pojednání, jak koncipovat historický text, případně jakým způsobem (písemnou i ústní formou) prezentovat vybraný dílčí problém či téma. V neposlední řadě kurs poskytne základní orientaci v některých metodologických a historiografických otázkách.

Kurs bude probíhat převážně seminárním způsobem, buď formou společné debaty, nebo rozpravou nad dílčími zadanými úkoly. Součástí bude i několik exkursí do historických a paměťových institucí.

Přihlášení studenti budou mít přístup k informačním zdrojům v aplikaci Moodle.

Požadavky na atestaci (Zk):

Aktivní účast na kurzech (max. 2 absence v ZS a 2 absence v LS); průběžné plnění zadaných úkolů; na konci ZS test z dosud probíraných témat.

Na počátku LS zvolení tématu mikrostudie, ústní prezentace v hodině, odevzdání písemné formy mikrostudie na konci LS; kolektivní rozprava nad odevzdanými mikrostudiemi (= ústní zkouška)

TÉMATA ZIMNÍHO SEMESTRU

- Obsah předmětu, požadavky pro atestaci (Zk)
- Co je historie, její význam? Historik a etika jeho práce; historik ve veřejném prostoru, učitel historie; popularizátor; specifika současné české historické vědy
- Vývoj historie, filozofie dějin, periodizace, vztah historie k jiným vědním oborům, mezioborovost
- Historické pojmy – pramen, badatelská/výzkumná otázka, metoda, hypotéza
- Prameny – co je a není „historický pramen“, pramen a památka, typologie pramenů a jejich uložení; prameny na internetu; práce s prameny; kritika a interpretace
- Archivy – organizace a pomůcky pro badatele (domácí i zahraniční)
- Vědecké instituce – vědecké ústavy, vysoké školy (domácí i zahraniční); zájmová sdružení historiků
- Knihovny, archivy, muzea, galerie (domácí i zahraniční)

- Historické texty – kritéria odbornosti; typologie historických prací: monografie, kolektivní monografie, sborník, odborný článek, zpráva, recenze, edice; syntézy/kompendia; popularizační publikace, periodika a články, encyklopedická hesla, Wikipedie apod. – teoretické a praktické ukázky
- Encyklopedie obecné, oborové; kompendia; učebnice; příručky (domácí i zahraniční)
- Periodika, časopisy, sborníky, odborné, populárně naučné (domácí i zahraniční)
- Technika práce s odbornou literaturou (výpisky, xerox, digitální foto, sken)
- Praktická cvičení
- Exkurze (Historický kabinet FF UK, Národní knihovna ČR, Archiv UK nebo jiný...)

TÉMATA LETNÍHO SEMESTRU

Teorie – etapy historikovy práce: volba tématu, heuristika (literatura a prameny k tématu), rekonstrukce historického procesu, zpracování do textu

- Volba tématu „mikrostudie“ – kladení otázek a cílů (něm. *Fragestellung*), uchopení problému, otázka přesahu, formulace závěrů, dosažených cílů a odpovědí na otázky = opakování pojmů a zásad ze ZS a jejich uvedení do praxe
- Zadání tématu mikrostudie
- Metody historikovy práce (příklady metod a analýz) a jejich praktické použití
- Techniky historikovy práce a zásady psaní odborného textu; heuristika jako činnost; poznámkový aparát a práce s ním – citování použitých zdrojů (norma a odborný úzus), zkratky
- Nová média, internet – jejich pomoc i úskalí
- Historická geografie, mapy, atlasy, topografie
- Anotace, zpráva, recenze – teoretické a praktické ukázky
- Zásady ediční techniky, transliterace a transkripce
- Prezentace výsledků bádání: studie/esej, článek, monografie, referát na workshopu, konferenci, kongresu – práce s PowerPointem, Poster
- Praktická prezentace zadaného tématu, hlavní problémy, osobní bibliografie
- Exkurze (Archiv bezpečnostních složek)

DOPORUČENÁ LITERATURA

BENEŠ, Zdeněk, *Historický text a historická kultura*, Praha 1995

BENEŠ, Zdeněk, *Problémy dějin historiografie*, Praha 1995

BLOCH, Marc, *Obrana historie aneb povoláním historik*, Praha 2010

BOROVSKÝ, Tomáš – HANUŠ, Jiří – ŘEPA, Milan, *Kultura jako téma a problém dějepiscectví*, Brno 2006

BŮŽEK, Václav a kol., *Úvod do studia historie*, České Budějovice 1994

CARR, Edward, *Co je historie?*, Praha 1967

CERMAN, Ivo – ŠEDIVÁ KOLDINSKÁ Marie a kol., *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013

ČECHUROVÁ, Jana – RANDÁK, Jan a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014

ČMEJRKOVÁ, Světlá a kol., *Jak napsat odborný text*, Praha 1999

DVOŘÁK, Tomáš a kol., *Úvod do studia dějepisu. 1.–2.*, Brno 2015 (dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/130405/monography.pdf>)

ECO, Umberto, *Jak napsat diplomovou práci*, Olomouc 1997

HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1997

HOWELL, Martha – PREVENIER, Walter, *From reliable sources : an introduction to historical methods*, Ithaca (NY) 2001

HROCH, Miroslav a kol., *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985

KALISTA, Zdeněk, *Cesty historikova myšlení*, Praha 2002

SALEVOURIS, Michael J. – FURAY, Conal, *The methods and skills of history: a practical guide* (4th ed.), Chichester 2015

STORCHOVÁ, Lucie a kol., *Koncepty a dějiny. Proměny pojmů v současné historické vědě*, Praha 2014

THOMSON, David, *The Aims of History*, London 1969

TŘEŠTÍK, Dušan, *Češi a dějiny v postmoderním očistci*, Praha 2005

TŘEŠTÍK, Dušan, *Mysli dějiny*, Praha 1999

VEYNE, Paul, *Jak se píšou dějiny*, Červený Kostelec 2010